

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński

w sprawie dotyczącej zażalenia pełnomocnika pokrzywdzonego **A.P.**
na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej Gliwice-Wschód w Gliwicach
z dnia 9 grudnia 2024 r., sygn. akt [...]
o odmowie wszczęcia śledztwa,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu,
w dniu 31 lipca 2025 r.,
wystąpienia Sądu Okręgowego w Rybniku
z dnia 14 maja 2025 r., sygn. akt III Kp 258/25
o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu,
na podstawie art. 37 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł :
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik pokrzywdzonego A.P. złożył zażalenie na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej Gliwice-Wschód w Gliwicach z dnia 9 grudnia 2024 r., sygn. akt [...] o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie:
- mającego miejsce w okresie od 21 listopada 2022 r. do dnia 30 marca 2023 r. w W., w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, przekroczenia uprawnień i niedopełnienia obowiązków przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w Wodzisławiu Śląskim w ramach prowadzonego przez

niego postępowania o sygn. [...] poprzez udaremnienie postępowania karnego polegające na pomocy sprawcom przestępstwa w uniknięciu odpowiedzialności karnej w ten sposób, że wydano postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa pomimo tego, że zachodziły podstawy do odpowiedzialności karnej, a sprawca działał w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, czym działano na szkodę interesu publicznego, tj. o czyn z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 239 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., wobec braku znamion czynu zabronionego tj. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.,

- mającego miejsce w dniu 25 kwietnia 2024 r. w W. przekroczenia uprawnień i niedopełnienia obowiązków przez sędziego Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim w ramach prowadzonego przez niego postępowania w sygnaturze II Kp 362/23 w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratura Prokuratury Rejonowej w Wodzisławiu Śląskim z dnia 30 marca 2023 r. o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie o sygn. akt [...], poprzez bezpodstawne wydanie postanowienia z dnia 25 kwietnia 2024 r. o pozostawieniu zażalenia bez rozpoznania w części oraz o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w zakresie punktu 1, podczas gdy Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim nie był właściwy rzeczowo do wydania tej decyzji, przy czym sprawca biorąc udział w zorganizowanej grupie mającej na celu popełnienie przestępstwa, działał w celu udaremnienia postępowania karnego polegającego na pomocy sprawcom przestępstwa w celu uniknięciu odpowiedzialności karnej w ten sposób, że wydał postanowienie z dnia 25 kwietnia 2024 r. w sprawie II Kp 362/23 o pozostawieniu zażalenia bez rozpoznania w części oraz o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w zakresie pkt 1, pomimo tego, że zachodziły podstawy do uchylenia tego postanowienia w całości, czym działano na szkodę interesu publicznego, czyn z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 239 § 1 k.k. w zw. z art. 258 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., wobec braku znamion czynu zabronionego tj. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

Powyższe zażalenie wpłynęło do Sądu Okręgowego w Rybniku, w którym sprawę z tego odwołania zarejestrowano pod sygnaturą III Kp 258/25.

Postanowieniem z dnia 14 maja 2025 r. Sąd Okręgowy w Rybniku na podstawie art. 37 k.p.k. zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie

przedmiotowej sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Sąd Okręgowy - jako merytoryczny argument na poparcie złożonego wniosku - wskazał istnienie relacji zawodowych sędziów tegoż Sądu Okręgowego z Sędzią Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim X. Y. oraz prokuratorem Prokuratury Rejonowej w Wodzisławiu Śląskim X.1 Y.1, których dotyczyło złożone przez pokrzywdzonego A.P. zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstw m.in. z art. 231 § 1 k.k. i art. 258 § 1 k.k. W ocenie Sądu Okręgowego, okoliczności przedstawione przez pokrzywdzonego dotyczące m.in. „*immunitetowej mafii*”, która miała działać w Prokuraturze Rejonowej w Wodzisławiu Śląskim, znajdującej się we właściwości miejscowej Sądu Okręgowego w Rybniku, stanowią sytuację tego rodzaju, która obiektywnie wywołuje przekonanie, chociażby części społeczeństwa, o braku warunków do rozpoznania tej sprawy przez Sąd właściwy w sposób obiektywny. Nadto Sąd występujący z wnioskiem wskazał, że rozpoznanie zażalenia przez tenże Sąd może skłaniać do stawiania również zarzutów krzywdzących dla sędziów, a polegających na przyjęciu, że przy ewentualnym podejmowaniu decyzji w przedmiotowej sprawie sędziowie Sądu właściwego będą się kierowali względami pozamerytorycznymi, nie zaś wszechstronną analizą sprawy. Wskazane zatem okoliczności – zdaniem Sądu Okręgowego – przemawiają za zastosowaniem instytucji określonej w art. 37 k.p.k. i przekazaniem sprawy innemu równorzędnemu sądowi do rozpoznania z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wystąpienie Sądu Okręgowego w Rybniku nie jest zasadne i nie mogło skutkować przekazaniem w trybie art. 37 § 1 k.p.k. sprawy dotyczącej zażalenia pełnomocnika pokrzywdzonego A.P. na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej Gliwice-Wschód w Gliwicach z dnia 11 marca 2024 r. o odmowie wszczęcia śledztwa innemu sądowi równorzędnemu.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że skorzystanie przez Sąd Najwyższy z uprawnienia określonego we wskazanym wyżej unormowaniu, jako wyjątek od konstytucyjnej zasady rozpoznania sprawy przez sąd właściwy (art. 45 ust. 1 Konstytucji), może nastąpić tylko wyjątkowo – gdy występują takie okoliczności, które mogą negatywnie wpływać, w wypadku rozpoznania sprawy

przez sąd właściwy, na ocenę sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, bez względu na rodzaj i treść ostatecznie wydanego orzeczenia. Dobro wymiaru sprawiedliwości może być podstawą przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu między innymi w takich sytuacjach, w których postronny, obiektywnie oceniający okoliczności procesowe sprawy, obserwator postępowania, świadomy jednak podstawowych reguł rządzących procesem karnym oraz roli i umiejscowienia organów postępowania, miałby uzasadnione wątpliwości co do tego, czy właściwy sąd jest w stanie sprawę taką w sposób obiektywny i bezstronny rozpoznać. Nie chodzi tu więc tylko o odbiór rozstrzygania sprawy przez sąd właściwy przez którąkolwiek ze stron postępowania, choć odczucie to także powinno zostać uwzględnione przy dokonywaniu szerokiej oceny badania sprawy przy podejmowaniu decyzji o skorzystaniu z uprawnienia określonego w art. 37 § 1 k.p.k.

W sprawie zbliżonej do tej, Sąd Najwyższy słusznie wyraził zapatrywanie, wedle którego *„samo (...) zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez sędziego nie może być automatycznie traktowane na równi z sytuacją, w której w toku wszczętego postępowania karnego stroną postępowania jest sędzia wykonujący funkcję w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy, czy też sędzie funkcjonalnie nadrzędnym. Przepis art. 37 k.p.k. ma charakter wyjątkowy. Winien być zatem interpretowany w sposób restryktywny i stosowany tylko wtedy, gdy to dla postronnego, ale świadomego obserwatora procesu, a więc znającego w sposób ogólny reguły określonego postępowania, rozpoznanie sprawy w danym sądzie wzbudzałoby wątpliwości”* (postanowienie z dnia 16 stycznia 2018 r., V KO 112/17). Jak wskazał przy tym Sąd Najwyższy w powołanym orzeczeniu, coraz częściej dochodzi do prób wzruszenia określonych decyzji procesowych przez strony z nich niezadowolone, z pominięciem albo nierespektowaniem efektów kontroli instancyjnej, poprzez instrumenty prawne służące do ścigania sprawców przestępstw. Słusznie w takich wypadkach podkreśla się, że nie jest dopuszczalne akceptowanie sytuacji, w której instrumentalna postawa niektórych osób, które – będąc niezadowolone z konkretnych merytorycznych decyzji organów ścigania lub sądów – każdorazowo uważają, iż doszło do przekroczenia uprawnień przy wydawaniu decyzji procesowych i posądzają organy ścigania albo sędziów o

działania korupcyjne, w ramach zorganizowanych grup przestępczych lub o przestępstwo określone w art. 231 k.k. W takich sytuacjach sędziowie sądu właściwego do rozpoznania zażalenia na czynności postępowania przygotowawczego swoją postawą powinni wskazywać, że wolni są od jakichkolwiek pozaprocesowych wpływów, a poprzez sprawne i wnikliwe przeprowadzenie postępowania sądowego budować autorytet wymiaru sprawiedliwości. Natomiast dobru wymiaru sprawiedliwości nie służy nadmierne wykorzystywanie instytucji wynikającej z art. 37 k.p.k., bowiem podważa zaufanie do niezależności sądów i niezawisłości sędziów (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 października 2010 r., III KO 91/10; z dnia 1 czerwca 2010 r., IV KO 66/10; z dnia 18 marca 2010 r., III KO 19/10).

Nie budzi wątpliwości, że z przedstawioną powyżej sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, bowiem pokrzywdzony prezentuje stanowisko polegające na twierdzeniu, że wydanie decyzji procesowej odmawiającej wszczęcia śledztwa, jak i (po rozpoznaniu zażalenia na tę decyzję) postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim, powinno skutkować odpowiedzialnością prawną prokuratora wydającego przedmiotową decyzję oraz sędziego rozpoznającego zażalenie na tę decyzję. Trudno jednak bezkrytycznie akceptować zarzuty opierające się jedynie na twierdzeniu, że każda decyzja i orzeczenie, które z jakichś względów pozostają niekorzystne dla którejś ze stron, powodują stan przekroczenia przez sędziego czy prokuratora uprawnień lub stanowią dowód udziału tych funkcjonariuszy publicznych w zorganizowanej grupie przestępczej. Wskazana tu praktyka, stosowana przez niezadowolone z orzeczeń strony, nie jest jednak rzadkością, a wręcz przeciwnie, ma charakter nagminny, natomiast nie może ona prowadzić i być uzasadnioną podstawą do dowolnej zmiany ustawowo określonej właściwości sądu.

Dostrzec też trzeba, że argumenty przedstawione przez Sąd Okręgowy sprowadzają się wyłącznie do twierdzenia, że obiektywnemu rozpoznaniu przedmiotowej sprawy stoi na przeszkodzie okoliczność zaistnienia relacji zawodowych między sędziami Sądu Okręgowego a sędzią i prokuratorem, których dotyczyło zawiadomienie. Przypomnieć zatem należy, że *„fakt urzędowej znajomości sędziów, prokuratorów lub innych osób występujących przed sądem*

(adwokaci, biegli, tłumacze) nie może stanowić o istnieniu uzasadnionej obawy co do braku bezstronności orzekających w sprawie sędziów” (zob. np. postanowienia: z dnia 21 kwietnia 2016 r., IV KO 25/16, z dnia 24 maja 2013 r., II KO 29/13, z dnia 17 maja 2011 r., III KO 37/11). Co więcej, ewentualne znajomości zawodowe i towarzyskie sędziów z prokuratorami lub innymi sędziami nie mogą być w ogóle rozważane na gruncie art. 37 k.p.k., a jedynie ewentualnie w aspekcie instytucji *iudex suspectus* określonej w art. 41 k.p.k. (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., IV KO 119/10). Jeżeli więc w ocenie sędziego, który miałby w tej sprawie orzekać, istniałyby, wynikające z powodu służbowych kontaktów z określonym prokuratorem lub sędzią, okoliczności mogące wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności (art. 41 § 1 k.p.k.), sędzia ten może złożyć żądanie wyłączenia go od rozpoznania sprawy (art. 42 § 1 k.p.k.).

Warto też odnotować, że właśnie takie sprawy, jak niniejsza, stwarzają dodatkową sposobność dla sądu, aby wykazał, że – niezależnie od tego, co jest przedmiotem postępowania i kto jest jego uczestnikiem – potrafi w sposób niezawisły i niezależny sprawę rozstrzygnąć i tym samym umacniać w społeczeństwie przekonanie o roli niezależnych sędziów i niezawisłych sądów. W takich wypadkach szczególną wagę odgrywa potrzeba rzetelnego rozpoznania sprawy i dania temu należytego wyrazu we właściwie umotywowanym uzasadnieniu.

Wobec braku wskazania innych okoliczności, które miałyby uzasadniać przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości, wniosek Sądu Okręgowego w Rybniku należało rozstrzygnąć negatywnie.

Sąd Najwyższy mając na uwadze powyższe orzekł jak w sentencji.

[WB]

[r.g.]

